

Հանրապետական մանկավարժահոգեբանական կենտրոն

«Հանրակրթական դպրոցների ուսուցիչների և ուսուցչի
օգնականների դասավանդման հմտությունների զարգացման
ապահովում» ծրագիր

ՀԵՏԱԶՈՏԱԿԱՆ ԱՇԽԱՏԱՆՔ

Դպրոց՝ «Քեթիի միջնակարգ դպրոց» ՊՈԱԿ

Առարկա՝ Ֆիզիկա

Թեմա՝ Դասապրոցեսում տեղեկատվական տեխնոլոգիաները
սովորողների մոտիվացիայի բարձրացման միջոց

Վերապատրաստող, մենթոր՝ Լաուրա Գրքիկյան

Ուսուցիչ՝ Անահիտ Դինարյան

Գյումրի 2022

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹՅՈՒՆ

1. Ներածություն.....	5
2. Հեռավար կրթության իրականացումը SՀS հեռահաղորդակցության միջոցներով, ազդեցությունը դեռահասի ուսումնական մոտիվացիայի զարգացման վրա: Հեռավար ուսուցման հիմնական սկզբունքները.....	7-10
3. Դեռահասի ուսումնական մոտիվացիայի վրա ազդող հիմնական գործոնները	11-17
4. Եզրակացություն	18-19
5. Հավելված	20-21
6. Օգտագործված գրականության ցանկ.....	22

ՆԵՐԱԾՈՒԹՅՈՒՆ

Համավարակի տարածումով պայմանավորված ճգնաժամային իրավիճակը ստեղծեց բարդագույն դրություն ամբողջ աշխարհի, ինչպես նաև Հայաստանի կրթական համակարգի համար: Այն դարձավ իրական բարդություն և մարտահրավեր, որին դիմակայելու համար անհրաժեշտ էր մեծ պատրաստվածություն, արագ լուծումներ պահանջող գործուն քայլեր: Շատ երկրներ փորձեցին կիրառել տարբեր մոտեցումներ՝ իրենց առջև դրված խնդիրը ի նպաստ աշակերտությանը լուծման նպատակով:

Թեմայի արդիականությունը: Համավարակի հետևանքով առաջացած ճգնաժամը ունեցավ ոչ միայն բացասական ազդեցություն, այլ նաև դարձավ պատճառ՝ կրթական ոլորտն ավելի նորարարական դարձնելու և զարգացնելու համար: Շատ կարևոր է մանրամասն վերլուծել հեռավար կրթության իրականացման առանձնահատկությունները, առավելություններն ու թերությունները, հնարավոր դրական և բացասական ազդեցությունների բնույթը լսարանի վրա վրա:

Աշխատանքի նպատակն է ուսումնասիրել հեռավար ուսուցման առանձնահատկությունները և ազդեցությունը դեռահասի ուսումնական մոտիվացիայի ձևավորման վրա:

Ուսումնասիրելով առկա խնդիրները եկել ենք այն եզրահանգման, որ եթե կրթական համակարգում տեղի ունենան փոփոխություններ հեռավար ուսուցման ձևով, ապա դեռահասի ուսումնական մոտիվացիայի մակարդակը առկա ուսուցման համեմատ կարող է նվազել:

Այս դասերից կկարողանան օգտվել ու կշահեն ոչ միայն հաշմանդամություն ունեցող կամ կրթության առանձնահատուկ կարիքներ ունեցող, այլև՝ ցանկացած երեխա, քանի որ դրանք հատուկ մշակված են ու ավելի գրավիչ են երեխաների համար:

Ուսումնասիրության օբյեկտն է հեռավար ուսուցման համակարգում դեռահասի ուսումնական մոտիվացիան:

Ուսումնասիրության առարկան է դեռահասի ուսումնական մոտիվացիայի վրա հեռավար ուսուցման ազդեցության ուսումնասիրությունը:

Աշխատանքի նպատակից բխող **խնդիրներն են՝**

1) Ուսումնասիրել դեռահասության տարիքին վերաբերող մասնագիտական աղբյուրները, տարբեր հեղինակների տեսական մեկնաբանությունները,

3) Ներկայացնել դեռահասի ուսումնական գործընթացի առանձնահատկությունները, մասնավորապես, ուսումնական մոտիվացիան, դրա վրա ադող գործոնները,

4) Վերլուծել հեռավար ուսուցման դրական և բացասական կողմերը,

5) Իրականացնել հետազոտական աշխատանքներ, ներկայացնել համապատասխան եզրահանգումները

Ավարտական աշխատանքի մեթոդաբանական հիմք են հանդիսացել Էդ. Լ. Ի. Բոգովիչը և Լ.Վ. «Ուսումնասիրելով երեխաների և դեռահասների վարքի մոտիվացիան» աշխատությունը, Драгунова Т.В. Проблема конфликта в подростковом возрасте հետևյալ մեթոդիկաները և հոգեբանական թեստերը և մեթոդները՝ հարցազրույցի մեթոդ, դպրոցական մոտիվացիայի մակարդակի գնահատման հարցաթերթ Ն.Լուսկանովա, կրթական գործունեության մոտիվացիա. մակարդակներ և տեսակներ (Դոմբրովսկայա Ի.Ս.-ի զարգացում):

Աշխատանքի կառուցվածքն ծավալը. Հետազոտական աշխատանքը բաղկացած է ներածությունից, երեք գլուխներից՝ համապատասխան ենթագլուխներից, եզրակացությունից, առաջարկություններից, օգտագործված գրականության ցանկից, հավելվածից: Աշխատանքը կազմում է 20 համակարգչային էջ:

**ՀԵՌԱՎԱՐ ԿՐԹՈՒԹՅԱՆ ԻՐԱԿԱՆԱՑՈՒՄԸ ՏՀՏ
ՀԵՌԱՀԱՂՈՐԴԱԿՑՈՒԹՅԱՆ ՄԻՋՈՑՆԵՐՈՎ, ԱԶԴԵՑՈՒԹՅՈՒՆԸ
ԴԵՌԱՀԱՍԻ ՌԻՍՈՒՄՆԱԿԱՆ ՄՈՏԻՎԱՑԻԱՅԻ ԶԱՐԳԱՑՄԱՆ ՎՐԱ**

1.1 Հեռավար ուսուցման հիմնական սկզբունքները

Հեռավար կրթություն կարող են կազմակերպել հանրակրթական հիմնական կրթական ծրագրերի իրականացման լիցենզիա ունեցող հանրակրթական ուսումնական հաստատությունները: Հեռավար կրթության մասնակիցներն են սովորողները, ուսուցիչները, մանկավարժական աշխատողները, ծնողները կամ սովորողի օրինական ներկայացուցիչը և դպրոցում համապատասխան առարկայական ուսուցչի բացակայության դեպքում՝ ՀՈՒԿ-ի՝ առարկայական մասնագետները: Կրթական ծառայություններ ստանալու, ուսումնական հաստատության նյութատեխնիկական բազայից օգտվելու առումով հեռավար կրթության ընթացքում սովորողները և ուսուցիչներն ունեն նույն իրավունքներն ու պարտականությունները, ինչ առկա ուսուցման ընթացքում: Ուսումնական գործընթացում որպես տեղեկատվության հիմնական ռեսուրսներ օգտագործվում են հեռավար կրթության տեղեկատվական տվյալների բազայի մշակված մեթոդական (դիդակտիկ) նյութերը, որոնց կիրառման պահին իրենց ծավալով և բովանդակությամբ ապահովում են համապատասխանությունը հիմնական կրթական ծրագրերի պետական կրթական չափորոշիչների պահանջներին (մակարդակին) կամ համապատասխանում են լրացուցիչ կրթական ծրագրերի պահանջներին, ինչպես նաև տեղեկատվական տեխնոլոգիաների և համակարգերի մատչելիության չափանիշներին /համընդհանուր դիզայն/:

Հեռավար ուսուցումը ուսուցման համակարգում հիմք է ընդունում մարդկության սկզբունքը. ոչ մի անհատ՝ աղքատության, աշխարհագրական կամ ժամանակավոր մեկուսացվածության, սոցիալական անապահովվածության և ֆիզիկական անբավարարության կամ արտադրական ու սեփական գործերով զբաղվածության հիման վրա, ուսումնական հաստատություններ հաճախելու անհնարինության հետևանքով, չպետք է զրկված լինի սովորելու կարևորագույն հնարավորությունից:

Վերջին տարիներին ամենաակտիվ քննարկվող ուսուցման ձևը համարվում է հեռավար ուսուցումը համացանցի միջոցով:

Հեռավար ուսուցումը շատ հաճախ կապում են ուսուցման փակ համակարգի հետ, որի դեպքում տվյալների փոխանցման, շփման և ուսուցման հիմնական միջոցը հանդիսանում է համացանցը: Հեռավար ուսուցման հիմնական խնդիրներից մեկն է քննությունների ժամանակ ուսանողների կառավարման գործընթացը: Կիրառելով մուլտիմեդիաների հնարավորությունները անհատական համակարգիչներում թույլ տվեց մեծացնել համակարգիչներով ուսումնական համակարգը: Ժամանակակից հեռավար ուսուցման պատմության էտապը սկսվեց ինտերնետի գլոբալ ցանցի ի հայտ գալուց: Ինտերնետ ցանցի հավելյալ սերվիսները և հնարավորությունները մուտք գործել ուսումնական գործընթացին երկրի ցանկացած կետից, թույլ տվեցին ինֆորմացիոն տեխնոլոգիային առաջ գնալ: Այս պահից սկսած օգտագործվում է <հեռավար ուսուցում> տերմինը: Շնորհիվ լայն տարածում գտած մուլտիմեդիաների և ինտերնետ-տեխնոլոգիաների օգտագործման էֆեկտիվությունը ուսուցման մեջ, որը ընթանում է հեռավար ուսուցման ժամանակ, ոչ միայն այն հավասարվեց ավանդական ուսուցման հետ, այլ նաև շատ դեպքերում առավելություն ձեռք բերեց: Լայն տարածում գտած հեռավար ուսուցումը իր հերթին առաջ քաշեց և զարգացրեց ևս լայն տարածում գտած <հեռավար կրթությունը>: Հաջորդ էտապին հեռավար ուսուցման պատմության մեջ կարելի է սպասել, ինչպես նախորդ դեպքերում նոր տեխնոլոգիաների և սերվիսների ինֆորմացիոն տեխնոլոգիաների բնագավառում: Ինչպես երևում է, առավել հնարավոր լոկոմոտիվ դերի թեկնածու տեխնիկական հեռավար ուսուցման մեջ հանդես կգա արհեստական ինտելեկտը: Արհեստական ինտելեկտի օգտագործումը թույլ կտա որոշակիորեն փոխել հեռավար ուսուցման տեխնոլոգիաները, հեռավար ուսուցումը նոր էտապ է, որի հնարավորությունները անսահման են:

Նպատակները հետևյալն են՝

- Կադրերի պրոֆեսիոնալ պատրաստումը և վերապատրաստումը
- Ուսուցչական կադրերի բարձ որակավորումը որոշակի մասնագիտական առարկայի մեջ
- Աշակերտների պատրաստելը առանձին ուսումնական առարկաների միասնական քննություններին

- Աշակերտներին պատրաստելը որոշակի մասնագիտական ԲՈւՀ ընդունվելուն
- Թեմաների խորացված ուսուցում, դպրոցական ուսումնական նյութերով կամ դրա սահմաններից դուրս
- Գիտելիքների բացերի լրացում, կարողությունների, հմտությունների մատուցում աշակերտներին դպրոցական դասընթացի ներսում
- Դպրոցական ծրագիր այն աշակերտների համար, որոնք հնարավորություն չունեն դպրոց գնալու ընդհանրապես կամ որոշակի ժամանակի ընթացքում
- Հավելյալ ուսուցում ուսուցանվողի հետաքրքրությամբ

Առանձնահատկություններ

Հայրենական և արտասահմանյան թերիայի անալիզը և հեռավար ուսուցման պրակտիկան թույլ են տալիս նշել հեռավար ուսուցման առանձնահատկությունները: Որոնցից են՝

- Ճկունություն. Հեռավար ուսուցման հիմքում դրվում է մոդուլային սկզբունք: Ամեն առանձին կարգապահություն (ուսումնական կուրս), որը ընդունվել է ուսանողի կողմից, ադեկվատ է իր բովանդակային առարկայական շրջանում: Դա թույլ է տալիս անկախ ուսումնական խմբից ձևավորել ուսումնական պլանը, որը պատասխանում է անհատական կամ խմբային պահանջներին:
- Զուգահեռություն. Ուսուցումը կարող է կատարվել հիմնական մասնագիտական գործունեության և ուսումնական դասի զուգակցմամբ:
 - Գործել հեռավորության վրա. Ուսանողի գտնվելու վայրից մինչև կրթական կազմակերպություն ընկած հեռավորությունը (կապի լավ աշխատելու դեպքում) չի հանդիսանում խոչընդոտ էֆեկտիվ լավ ուսումնական պրոցեսին:
- Ասինխրոնություն. Ենթադրում է այն փաստը, որ ուսուցման գործընդացում ուսուցանողը և ուսուցանվողը աշխատում են իրենց համար հարմար ժամին:
- Ընդգրկում. Այս առանձնահատկությունը անվանում են նաև «մասսայականություն»: Ուսուցանվողների քանակությունը չի հանդիսանում կրիտիկական պարամետր:
- Շահավետություն. Այս առանձնահատկությունը նշելով հասկանում ենք հեռավար ուսուցման տնտեսական էֆեկտիվությունը:
- Դասախոս. Խոսքը դասախոսի նոր դերի և ֆունկցիաների մասին է:

- Ուսուցանվող. Պահանջը ուսուցանվողից էապես տարբերվում է ավանդական մեթոդների պահանջներից:
- Նոր ինֆորմացիոն տեխնոլոգիաներ. Ժամանակակից հեռավար ուսուցման մեջ օգտագործվում են բոլոր ինֆորմացիոն տեխնոլոգիաները՝ համակարգիչ, համակարգչային ցանց, համակարգային մուլտիմեդիաներ և այլն:
- Սոցիալականացում. Հեռավար ուսուցումը որոշակի կերպով հանում է սոցիալական լարվածությունը, ապահովելով հավասար հնարավորություններ ուսուցում ստանալուն, անկախ ապրելու վայրից և նյութական պահանջներից:
- Ինտերնացիոնալություն. Հեռավար ուսուցումը ապահովում է լավ հնարավորություններ Ուսումնական ծրագրերի մուտքագրման և ելքագրման համար: Նշված առանձնահատկությունները որոշում են և առավելությունները հեռավար ուսուցման մյուս ուսուցման ձևերի նկատմամբ, բայց միաժամանակ որոշակի պահանջներ են ներկայացնում ինչպես դասախոսին, այնպես էլ ուսանողին, ոչ մի դեպքում չհեշտացնելով ուսուցումը, շատ դեպքում նաև բարդացնելով այն:

Առավելություններ

- աշակերտն ինքնուրույնաբար կարող է ընտրել իր համար կրթության վայրը և ժամանակը
- կրթության մեջ նորագույն տեխնոլոգիաների ներդրումը
- կրթության հիմնարկությունից հեռու գտնվելու կամ հիվանդության պատճառով դասական կրթություն ստանալու հնարավորությունից զուրկ մարդկանց կրթության ստացումը
- 50%-ով ընթացիկ ծախսերի կրճատումը
- անհատական աշխատանք դասախոսի հետ և ինքնուրույն աշխատանք վիդեոնյութերի, ինչպես նաև էլեկտրոնային գրքերի հետ
- հեռուստակոնֆերանսների մասնակցության հնարավորություն
- համակարգչային ցանցերի միջոցով տվյալների բազաների և բանկերի հետ շփում
- աշխատանքային ճկունության գործոնի առկայություն
- աշխարհագրական սահմանների բացառում և տարածքային խոչընդոտների բացակայություն:

1.2 Դեռահասի ուսումնական մոտիվացիայի վրա ազդող հիմնական գործոնները

Մոտիվացիան այն է, ինչի համար է գործունեությունը: (Լ. Ի. Բոժովիչ.) Մոտիվացիան մարդու վարքագծի արտաքին և ներքին գործոնների փոխկապակցման բարդ մեխանիզմ է, որը որոշում է գործունեության առաջացումը, ուղղությունը, ինչպես նաև գործունեության իրականացման եղանակը: (Լ. Ի. Բոժովիչ) Կրթական գործունեության շարժառիթը բոլոր գործոններն են, որոնք որոշում են կրթական գործունեության դրսևորումը. կարիքները, նպատակները, վերաբերմունքը, պարտքի զգացումը, հետաքրքրությունները և այլն (Ռոզենֆելդ Գ.)

Տարբեր տարիքի երեխաների և յուրաքանչյուր երեխայի համար ոչ բոլոր դրդապատճառներն ունեն նույն խթանը: Դրանցից մի քանիսը հիմնական են, առաջատար, մյուսները՝ երկրորդական, երկրորդական՝ չունենալով ինքնուրույն նշանակություն: Վերջիններս այս կամ այն կերպ միշտ ստորադասվում են առաջատար շարժառիթներին: Որոշ դեպքերում նման առաջատար շարժառիթ կարող է լինել դասարանում գերազանց ուսանողի տեղը գրավելու ցանկությունը, այլ դեպքերում՝ բարձրագույն կրթություն ստանալու ցանկությունը, երրորդում՝ հետաքրքրությունը գիտելիքի նկատմամբ:

Ուսուցման այս բոլոր շարժառիթները կարելի է բաժանել երկու լայն կատեգորիաների. Դրանցից մեկը կապված է բուն կրթական գործունեության բովանդակության և դրա իրականացման գործընթացի հետ. մյուսները՝ երեխայի հետ ավելի լայն հարաբերությունների հետ: Առաջինը ներառում է երեխաների ճանաչողական հետաքրքրությունները, ինտելեկտուալ գործունեության և նոր հմտությունների, հմտությունների և գիտելիքների յուրացման անհրաժեշտությունը. մյուսները կապված են այլ մարդկանց հետ շփվելու երեխայի կարիքների հետ, նրանց գնահատման և հաստատման մեջ, ուսանողի ցանկությամբ՝ որոշակի տեղ զբաղեցնել իրեն հասանելի սոցիալական հարաբերությունների համակարգում:

Ուսումնասիրությունը պարզել է, որ շարժառիթների այս երկու կատեգորիաներն էլ անհրաժեշտ են ոչ միայն կրթական, այլև ցանկացած այլ գործունեության հաջող իրականացման համար: Գործունեությունից բխող դրդապատճառներն ուղղակիորեն ազդում են թեմայի վրա՝ օգնելով նրան հաղթահարել հանդիպող դժվարությունները,

որոնք խոչընդոտում են դրա նպատակային և համակարգված իրականացմանը: Մյուս տեսակի շարժառիթների գործառույթը բոլորովին այլ է. գեներացվելով ամբողջ սոցիալական համատեքստից, որում ընթանում է սուբյեկտի կյանքը, դրանք կարող են խթանել նրա գործունեությունը գիտակցաբար սահմանված նպատակների միջոցով, ընդունված որոշումները, երբեմն նույնիսկ անկախ անձի անմիջական կապից բուն գործունեության հետ:

Ուսանողների բարոյական դաստիարակության համար հեռու է անտարբեր լինելուց, թե որն է նրանց կրթական գործունեության սոցիալական լայն շարժառիթների բովանդակությունը: Հետազոտությունները ցույց են տալիս, որ որոշ դեպքերում դպրոցականները ուսուցումն ընկալում են որպես իրենց սոցիալական պարտականություն, որպես մեծահասակների սոցիալական աշխատանքին մասնակցելու հատուկ ձև: Մյուսների մոտ դա դիտում են միայն որպես ապագայում շահավետ աշխատանք ստանալու և նյութական բարեկեցությունն ապահովելու միջոց: Հետևաբար, սոցիալական լայն շարժառիթները կարող են մարմնավորել ուսանողի իսկապես սոցիալական կարիքները, բայց կարող են նաև ներկայացնել անձնական, անհատական կամ եսասիրական դրդապատճառներ, և դա, իր հերթին, որոշում է ուսանողի ձևավորվող բարոյական բնավորությունը:

Հետազոտության արդյունքում պարզվել է նաև, որ շարժառիթների երկու կատեգորիաները բնութագրվում են երեխայի զարգացման տարբեր փուլերում հատուկ առանձնահատկություններով: Դպրոցականների մոտ ուսման մոտիվացիայի բնութագրերի վերլուծություն տարբեր տարիքի ֆացահայտեց տարիքի հետ սովորելու մոտիվների փոփոխությունների բնական ընթացքը և այդ փոփոխությանը նպաստող պայմանները:

Դպրոց ընդունվող երեխաների մոտ, ինչպես ցույց է տվել ուսումնասիրությունը, սոցիալական լայն դրդապատճառներն արտահայտում են ավագ նախադպրոցական տարիքում նոր դիրք գրավելու անհրաժեշտությունը, մասնավորապես՝ դպրոցականի դիրքը և դրա հետ կապված լուրջ, սոցիալապես կարևոր գործողություններ կատարելու ցանկությունը դիրք:

Ընդ որում, դպրոց ընդունող երեխաները նույնպես ունեն որոշակի մակարդակձանաչողական հետաքրքրությունների զարգացում. Սկզբում և՛ այդ, և՛ այլ

դրդապատճառներն ապահովում են աշակերտների բարեխիղճ, կարելի է ասել, պատասխանատու վերաբերմունք դպրոցում սովորելու նկատմամբ: I և II դասարաններում այս վերաբերմունքը ոչ միայն շարունակում է պահպանվել, այլ նույնիսկ ուժեղանում և զարգանում է:

Աստիճանաբար, սակայն, երիտասարդ դպրոցականների այս դրական վերաբերմունքը ուսման նկատմամբ սկսում է կորչել: Շրջադարձը սովորաբար III աստիճանն է: Այստեղ շատ երեխաներ արդեն սկսում են զգալ իրենց դպրոցական պարտականությունների բեռը, նրանց աշխատասիրությունը նվազում է, ուսուցչի հեղինակությունը նկատելիորեն ընկնում է: Այս փոփոխությունների էական պատճառն առաջին հերթին այն է, որ երրորդ-չորրորդ դասարաններում արդեն բավարարված է աշակերտի պաշտոնի նկատմամբ նրանց կարիքը, և աշակերտի դիրքը կորցնում է իրենց հուզական գրավչությունը: Այս առումով ուսուցիչը նույնպես սկսում է այլ տեղ գրավել երեխաների կյանքում: Նա դադարում է լինել դասի կենտրոնական դեմքը, որը կարող է որոշել ինչպես երեխաների վարքագիծը, այնպես էլ նրանց հարաբերությունները: Աստիճանաբար դպրոցականները զարգացնում են իրենց կյանքի ոլորտը, առանձնահատուկ հետաքրքրություն է առաջանում ընկերների կարծիքի նկատմամբ՝ անկախ նրանից, թե ուսուցիչը ինչպես է նայում այս կամ այն բանին: Չարգացման այս փուլում ոչ միայն ուսուցչի կարծիքը, այլև մանկական կոլեկտիվի վերաբերմունքն ապահովում է, որ երեխան ապրի ավելի կամ պակաս զգացմունքային բարեկեցության վիճակ:

Լայն սոցիալական դրդապատճառներն այնքան մեծ նշանակություն ունեն երիտասարդ տարիքում, որ որոշ չափով որոշում են դպրոցականների անմիջական հետաքրքրությունը հենց կրթական գործունեության նկատմամբ: Դպրոցական առաջին 2-3 տարում նրանք շահագրգռված են անել այն ամենը, ինչ առաջարկում է ուսուցիչը, այն ամենը, ինչ ունի սոցիալական լուրջ գործունեության բնույթ:

Ճանաչողական հետաքրքրությունների ձևավորման գործընթացի հատուկ ուսումնասիրությունը հնարավորություն տվեց բացահայտել դրանց առանձնահատկությունները դպրոցականների տարիքային զարգացման տարբեր փուլերում: Կրթության սկզբում երեխաների ճանաչողական հետաքրքրությունները դեռևս բավականին անկայուն են: Նրանց բնորոշ է հայտնի իրավիճակայինությունը՝

երեխաները կարող են հետաքրքրությամբ լսել ուսուցչի պատմությունը, սակայն այդ հետաքրքրությունը վերանում է դրա ավարտին զուգահեռ: Այս տեսակի հետաքրքրությունները կարելի է բնութագրել որպես էպիզոդիկ:

Ուսումնասիրությունները ցույց են տալիս, որ միջին դպրոցական տարիքում և սոցիալական լայն շարժառիթները սովորելու և կրթական հետաքրքրությունների համար այլ բնույթ են ստանում:

Սոցիալական լայն շարժառիթներից առաջատարը դառնում է ուսանողների ցանկությունը՝ գտնել իրենց տեղը դասարանում ընկերների շրջանում: Պարզվել է, որ դեռահասների հետ լավ սովորելու ցանկությունն ամենից շատ պայմանավորված է նրանց՝ ընկերների պահանջների մակարդակում լինելու, նրանց հեղինակությունը իրենց ակադեմիական աշխատանքի որակով նվաճելու ցանկությամբ: Ընդհակառակը, այս տարիքի դպրոցականների անկարգապահ վարքագծի, ուրիշների նկատմամբ թշնամական վերաբերմունքի, նրանց մոտ բնավորության բացասական գծերի ի հայտ գալու ամենատարածված պատճառը ուսումնառության ձախողումն է:

Էական փոփոխությունների են ենթարկվում նաև բուն կրթական գործունեության հետ անմիջականորեն առնչվող դրդապատճառները: Նրանց զարգացումն ընթանում է մի քանի ուղղություններով. Նախ, հետաքրքրությունը կոնկրետ փաստերի նկատմամբ, որոնք ընդլայնում են ուսանողների մտահորիզոնը, սկսում է հետին պլան մղվել՝ տեղը զիջելով հետաքրքրությանը բնական երևույթները կարգավորող օրենքների նկատմամբ: Երկրորդ՝ այս տարիքի սովորողների հետաքրքրությունները դառնում են ավելի կայուն, տարբերվում են ըստ գիտելիքների ոլորտների և ձեռք են բերում անհատական բնույթ: Այս անձնական բնավորությունը արտահայտվում է նրանով, որ հետաքրքրությունը դադարում է էպիզոդիկ լինել, բայց դառնում է, կարծես, բնորոշ երեխային և, անկախ իրավիճակից, սկսում է խրախուսել նրան ակտիվորեն փնտրել իր բավարարվածության ուղիներն ու միջոցները: Կարևոր է նշել նման ճանաչողական հետաքրքրության ևս մեկ առանձնահատկություն՝ դրա աճը՝ կապված բավարարվածության հետ: Փաստորեն, այս կամ այն հարցի պատասխան ստանալը ընդլայնում է աշակերտի պատկերացումները հետաքրքրվող առարկայի վերաբերյալ, և դա նրա համար ավելի պարզ է բացահայտում սեփական գիտելիքների սահմանափակումները: Վերջինս էլ ավելի մեծ կարիք է առաջացնում երեխայի մոտ դրանց հետագա հարստացման համար: Այսպիսով,

անձնական ճանաչողական հետաքրքրությունը ձեռք է բերում, պատկերավոր ասած, չհագեցած բնույթ:

Ի տարբերություն դեռահասների, որոնց համար ուսման լայն սոցիալական դրդապատճառները հիմնականում կապված են իրենց պայմանների հետ. դպրոցական կյանքիսկ ձեռք բերված գիտելիքների բովանդակությունը, տարեց դպրոցականների մոտ սովորելու շարժառիթները սկսում են մարմնավորել նրանց կարիքներն ու ձգտումները՝ կապված կյանքում իրենց ապագա դիրքի և մասնագիտական աշխատանքի հետ: Ավագ դպրոցականները մարդիկ են, ովքեր նայում են ապագային, և ամբողջ ներկան, ներառյալ ուսուցումը, հայտնվում է նրանց համար՝ էլնելով նրանց անհատականության այս հիմնական կողմնորոշումից: Ընտրություն հետագա կյանքի ուղին, ինքնորոշումը նրանց համար դառնում է մոտիվացիոն կենտրոն, որը որոշում է նրանց գործունեությունը, վարքագիծը և վերաբերմունքը շրջակա միջավայրին:

Ամփոփելով դպրոցականների ուսուցման սոցիալական լայն շարժառիթների և նրանց կրթական (ճանաչողական) հետաքրքրությունների ուսումնասիրությունները՝ կարող ենք առաջ քաշել որոշ դրույթներ՝ կապված կարիքների և դրդապատճառների տեսական ըմբռնման և դրանց զարգացման հետ:

Նախ, ակնհայտ դարձավ, որ գործելու մղումը միշտ գալիս է կարիքից, իսկ այն բավարարելուն ծառայող օբյեկտը որոշում է միայն գործունեության բնույթն ու ուղղությունը: Միևնույն ժամանակ պարզվեց, որ ոչ միայն մեկ և նույն կարիքը կարող է մարմնավորվել տարբեր առարկաներում, այլ ամենատարբեր փոխազդող, միահյուսվող և երբեմն հակասական կարիքները կարող են մարմնավորվել նաև նույն օբյեկտում: Օրինակ, նշանը որպես կրթական գործունեության շարժառիթ կարող է մարմնավորել և՛ ուսուցչի հավանության կարիքը, և՛ սեփական ինքնագնահատականի մակարդակում լինելու անհրաժեշտությունը, և՛ ընկերների հեղինակությունը նվաճելու ցանկությունը, և՛ բարձրագույն ուսումնական հաստատություն ընդունվելը հեշտացնելու ցանկություն և շատ այլ կարիքներ: Այսպիսով, պարզ է, որ արտաքին օբյեկտները կարող են խթանել մարդու գործունեությունը միայն այն պատճառով, որ նրանք բավարարում են նրա առկա կարիքները կամ ի վիճակի են ակտուալացնել այն, ինչը բավարարել են մարդու նախկին փորձով:

Այս առումով, այն օբյեկտների փոփոխությունը, որոնցում մարմնավորվում են կարիքները, չի կազմում կարիքների զարգացման բովանդակությունը, այլ միայն այս զարգացման ցուցանիշն է: Կարիքների զարգացման գործընթացը դեռ պետք է բացահայտվի և ուսումնասիրվի: Այնուամենայնիվ, իրականացված հետազոտությունների հիման վրա արդեն կարող են նախանշվել կարիքների զարգացման որոշ ուղիներ:

Նախ, սա կարիքների զարգացման ուղին է կյանքում երեխայի դիրքի փոփոխության, շրջապատի մարդկանց հետ նրա հարաբերությունների համակարգում: Տարբեր տարիքային փուլերում երեխան այլ տեղ է զբաղեցնում կյանքում, դա նաև որոշում է այն տարբեր պահանջները, որոնք շրջապատող սոցիալական միջավայրը դնում է նրա վրա: Մյուս կողմից, երեխան կարող է զգալ իրեն անհրաժեշտ էմոցիոնալ բարեկեցությունը միայն այն դեպքում, երբ նա կարողանում է բավարարել պահանջները: Սա յուրաքանչյուր տարիքային փուլին հատուկ կարիքներ է առաջացնում: Ուսանողի ուսումնական գործունեության շարժառիթների զարգացման վերը նշված ուսումնասիրության ընթացքում պարզվել է, որ մոտիվների փոփոխությունը նախ թաքցնում է աշակերտի սոցիալական նոր դիրքի հետ կապված կարիքները, այնուհետև հասակակիցների խմբում երեխայի դիրքը և, վերջապես, հասարակության ապագա անդամի դիրքը: Ըստ ամենայնի, կարիքների զարգացման այս ուղին բնորոշ է ոչ միայն երեխային: Մեծահասակի կարիքները նույնպես փոփոխության են ենթարկվում՝ կապված նրա ապրելակերպի և իր անձի՝ փորձի, գիտելիքների, մտավոր զարգացման մակարդակի փոփոխության հետ:

Երկրորդ, երեխայի կարիքներն առաջանում են նրա զարգացման գործընթացում՝ կապված նրա վարքագծի և գործունեության նոր ձևերի յուրացման, մշակույթի պատրաստի առարկաների տիրապետման հետ: Այսպես, օրինակ, շատ երեխաներ, ովքեր սովորել են կարդալ, կարդալու կարիք ունեն, սովորել են երաժշտություն լսել՝ երաժշտության կարիք, սովորել են ճշգրիտ լինել, ճշգրտության կարիք, ովքեր տիրապետել են որոշակի սպորտաձևին. սպորտային գործունեության համար: Այսպիսով, կարիքների զարգացման ուղին, որը ցույց է տվել Լեոնտեր, անկասկած տեղի է ունենում, միայն թե այն չի սպառում կարիքների զարգացման բոլոր ուղղությունները և ամբողջությամբ չի բացահայտում դրա մեխանիզմները:

Երրորդ եզրակացությունն այն է, որ, բացի կարիքների շրջանակի ընդլայնումից և նորերի ի հայտ գալուց, զարգացումը տեղի է ունենում յուրաքանչյուր կարիքի մեջ՝ իր տարրական ձևերից մինչև ավելի բարդ, որակապես եզակի: Այս ուղին հատկապես հստակորեն բացահայտվեց ճանաչողական կարիքների զարգացման մեջ, որը տեղի է ունենում ուսանողների կրթական գործունեության գործընթացում. էպիգոդիկ կրթական հետաքրքրության տարրական ձևերից մինչև տեսական գիտելիքների հիմնականում անսպառ կարիքի բարդ ձևեր:

Եվ վերջապես, կարիքների զարգացման վերջին ուղին երեխայի մոտիվացիոն ոլորտի կառուցվածքի զարգացման ուղին է, այսինքն. փոխազդող կարիքների և դրդապատճառների հարաբերակցության զարգացում:

Այստեղ փոփոխություն կա տարիքի և առաջատար, գերիշխող կարիքների և դրանց հիերարխիզացիայի հետ:

ԵԶՐԱԿԱՑՈՒԹՅՈՒՆ

Ելնելով ուսումնասիրվող թեմայի հետ առնչվող մասնագիտական գրականության հիմնական տեսական մոտեցումներից հանգել ենք հետևյալ եզրակացություններին

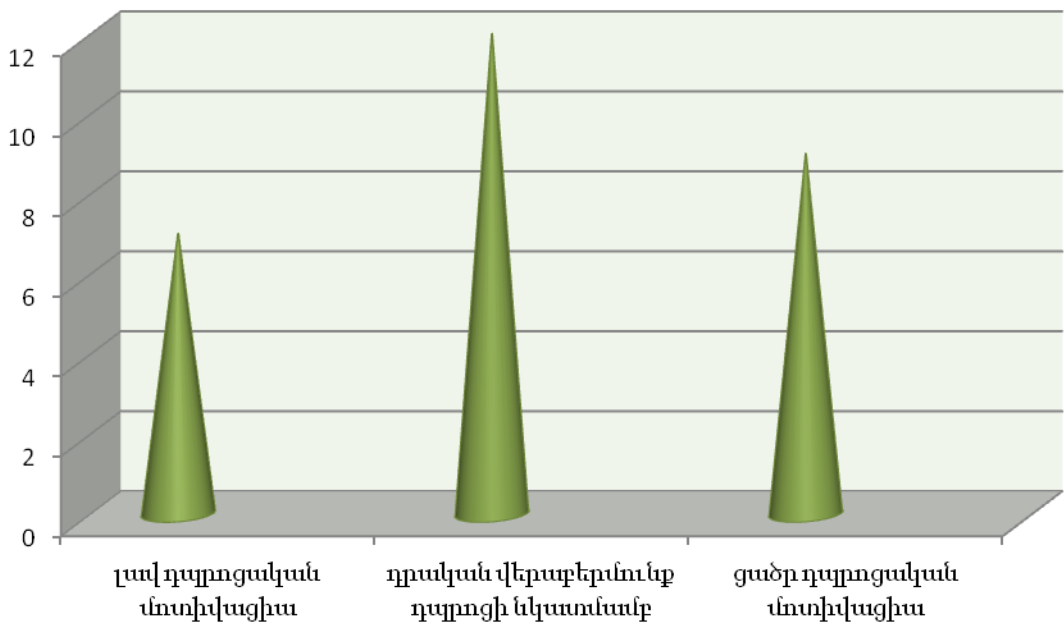
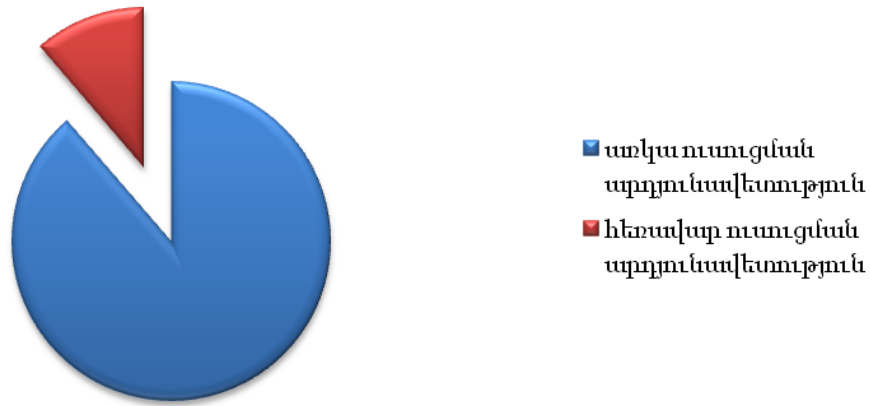
- հեռավար ուսուցումը անհրաժեշտ միջոց է համավարակին հակազդելու համար, այն արդեն գործում է շատ երկրներում և ունակ է հաստատապես մուտք գործել մեր կյանք:
- Հեռավար ուսուցումն իր ազդեցությունն է գործում առաջին հերթին դպրոցականների և ուսանողների վրա, քանի որ այն բոլորովին նոր մեթոդ է և ողջ ամբողջությամբ հասանելի բոլորին:
- Հեռավար ուսուցան ազդեցությունն ավելի քիչ է զգացվում միջին և ավագ դպրոցների աշակերտների վրա, քանի որ նրանք անձնային հասունության շնորհիվ առավել հեշտությամբ են ընդունում իրավիճակը, ինչը չի կարելի ասել ցածր դասարանների աշակերտների մասին:
- Տարրական դասարանում անհրաժեշտ է անմիջական հաղորդացում, ուսուցչի և աշակերտի ներկայություն դասապրոցեսին: Հեռավար ուսուցման ժամանակ հաղորդակցման միջոց դառնում է համացանցը, որը կապում է մարդկանց միմյանց հետ:
- Հեռավար ուսուցման հիմքում դրվում է մոդուլային սկզբունք:

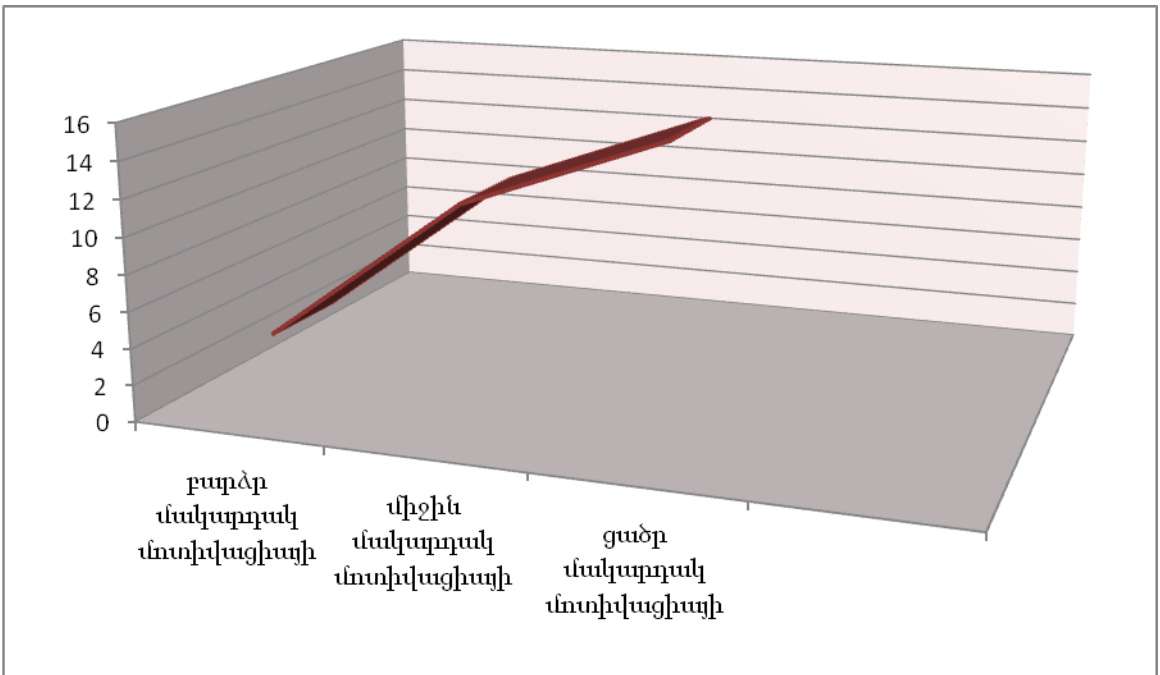
Ժամանակակից հեռավար ուսուցման մոդելը գնալով ավելի մեծ զարգացում է ապրում, շարունակվում են կիրառվել տարբեր տեղեկատվական տեխնոլոգիաներ: Նույնիսկ կա հավանականություն, որ հեռավար ուսուցումն ունակ է փոխարինել առկա կրթությանը: Բայց հեռավար կրթության արդյունավետ կիրառման համար անհրաժեշտ է ամբողջական պատրաստվածություն այդպիսի որոշման իրագործմանը: Հեռավար ուսուցման համար անհրաժեշտ է համալրել մեթոդների ամբողջություն, որոնք կդարձնեն ուսուցումն առավել հետաքրքիր և հարմարավետ:

Մեր կողմից իրականացրած փորձարարական հետազոտության շնորհիվ հանգեցինք հետևյալ եզրակացություններին, որ դեմ առ դեմ շփումը դասընկերների և ուսուցիչների հետ հնարավորություն է տալիս ավելի արդյունավետորեն իրականացնել դասապրոցեսը: Չնայած մեկնաբանությունները չսահմանափակվեցին միայն

բացասական պատասխաններով, աշակերտները շեշտեցին նաև հեռավար ուսուցման դրական կողմերը, որից առաջնայինն համարեցին ժամանակի ավելի արդյունավետ օգտագործումը: Իրականացված մեթոդների շնորհիվ պարզ դարձավ նաև այն, որ հեռավար ուսուցման արդյունքում դեռահասների ուսումնական մոտիվացիան անկում է ապրում: Ելնելով տեսական և փորձարարական ուսումնասիրությունների արդյունքից կարող են նշել, որ աշխատանքում մեր առաջադրած վարկածը հաստատվել է, այսինքն եթե կրթական համակարգում տեղի ունենան փոփոխություններ հեռավար ուսուցման ձևով, ապա դեռահասի ուսումնական մոտիվացիայի մակարդակը առկա ուսուցման համեմատ կարող է նվազել :

Աշակերտների կողմից ուսուցման տեսակի արդյունավետության գնահատում

ՕԳՏԱԳՈՐԾՎԱԾ ԳՐԱԿԱՆՈՒԹՅԱՆ ՑԱՆԿ

1. Բոգովիչը Լ.Ի. և Վստահելիություն. Ուսումնասիրելով երեխաների և դեռահասների վարքի մոտիվացիան Մ., 1972, էջ 22-29
2. Боброва В. Г., Вахрушев М. «Общая характеристика развития личности подростка», Ростов на Дону, 1966г
3. Векилова С.А. История психологии: конспект лекций. М.: АСТ, 2005.
4. Драгунова Т.В. Проблема конфликта в подростковом возрасте. — 2004.
5. Жинот Х. Родители и подросток /Х. Жинот. -Ростов н/Дону: Феникс, 1997. - 224 с.
6. Маслоу А. Г. Теория человеческой мотивации (Psychological Review). 1943
7. Кон И.С. Самосознание: открытие "Я"